

ÕIGUSKANTSLER

Teie 12.05.2008 nr 2-4-6/3447

Siseminister Jüri Pihl
Siseministeerium
Pikk 61
15065 TALLINN

Õiguskantsler .07.2008 nr 6-1/080515/00805182

Märgukiri

Austatud siseminister

Põhiseaduse § 139 lõike 1 ning õiguskantsleri seaduse § 1 lõike 1 ja § 15 alusel teostab õiguskantsler järelevalvet seadusandliku ja täidesaatva riigivõimu ning kohaliku omavalitsuse õigustloovate aktide põhiseadusele ja seadustele vastavuse üle.

08.04.2008 pöördusin Teie poole teabe nõudmisega, milles teavitasin, et esitatud avalduse alusel algatasin menetluse kodakondsuse seaduse § 1 lõike 2, § 3 ning § 29 põhiseaduspärasuse hindamiseks.

Täna Teid põhjaliku vastuse eest esitatud teabe nõudmisele.

Läbiviidud menetluse tulemusena leian, et:

1. kodakondsuse seaduse § 1 lg 2 on kooskõlas põhiseaduse §-ga 8;
2. kodakondsuse seaduse § 3 on vastuolus põhiseaduse § 8 lõikega 1 osas, milles see kohustab isikut, kes on sünnijärgne Eesti kodanik ja kes lisaks Eesti kodakondsusele omandab sünniga ka mõne muu riigi kodakondsuse, 18-aastaseks saamisel kolme aasta jooksul loobuma teise riigi kodakondsuse kõrval Eesti kodakondsusest;
3. kodakondsuse seaduse § 29 on vastuolus põhiseaduse § 8 lõigetega 1 ja 3 osas, milles see lubab isikut, kes on sünnijärgne Eesti kodanik, lugeda Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutuse poolt Eesti kodakondsuse kaotanuks mõne muu riigi kodakondsuse vastuvõtmise või Eesti kodakondsusest loobumisega mõne muu riigi kodakondsuse kasuks.

Eeltoodust tulenevalt teen Teile ettepaneku algatada kodakondsuse seaduse § 3 ning § 29 muutmine, et viia need kooskõlla põhiseaduse §-ga 8.

Järgnevalt selgitan oma seisukohta, tuginedes põhiseaduse ning kodakondsuse seaduse (KodS) asjakohastele sätetele.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

I Menetluse käik ja asjaolud

1. Minu poole pöördus avaldaja, kes palus kontrollida KodS § 1 lõike 2, § 3 ning § 29 vastavust põhiseaduse §-le 8.

2. Avaldaja leiab, et kuna Eesti Vabariigi vastavatel organitel ei ole põhiseaduse § 8 kohaselt õigust võtta Eesti kodakondsust isikult, kes on kodakondsuse omandanud sünniga, ei saa Eesti riik kohustada isikut loobuma mõne muu riigi sünniga omandatud kodakondsusest. Eesti Vabariigil puudub ka kontrollimisvõimalus, et tuvastada isiku topeltkodakondsust. Samuti ei ole Vabariigi Valitsusel õigust lugeda isikut, kes on omandanud Eesti kodakondsuse sünniga, tahte vastaselt Eesti kodakondsuse kaotanuks juhul, kui isik on vastu võtnud mõne muu riigi kodakondsuse. Eeltoodust lähtuvalt ei ole kodakondsuse seadus osas, mis keelab ilma eranditeta Eesti Vabariigi kodanikul olla samaaegselt mõne muu riigi kodanik ning kohustab Eesti kodanikku 18-aastaseks saamisel kolme aasta jooksul loobuma Eesti või mõne muu riigi kodakondsusest, põhiseadusega kooskõlas.

3. 08.04.2008 pöördusin Teie poole teabe nõudmisega, milles peatusin põhiseaduse § 8 ning kõnealuste kodakondsuse seaduse sätete sisustamise küsimustel ning palusin Teil esitada oma seisukoht nimetatud sätete põhiseaduspärasuse ja praktikas rakendamisega seotud küsimustes.

4. 12.05.2008 esitatud vastuses teabe nõudmisele märkisite järgmist:

1) Põhiseaduse §-s 8 sätestatud õiguse Eesti kodakondsusele puhul on tegemist põhiõigusega. Sätestatu kohaselt on igal lapsel, kelle vanematest üks on Eesti kodanik, õigus Eesti kodakondsusele sünnilt ning kellelki ei tohi võtta sünniga omandatud Eesti kodakondsust. Sama paragrahvi lõige 5 määrab, et Eesti kodakondsuse saamise, kaotamise ja taastamise tingimused ning korra sätestab kodakondsuse seadus. Eesti kodakondsuse sünniga omandamise tingimused on toodud KodS §-s 5. Nimetatud paragrahvi lõige 3 keelab sünniga omandatud Eesti kodakondsuse äravõtmise. Tulenevalt eeltoodust on Siseministerium seisukohal, et põhiseaduse §-s 8 sätestatud õigus sünnijärgsele kodakondsusele on absoluutne õigus.

2) Põhiseaduse § 8 kohaselt sätestab kodakondsuse saamise, kaotamise ja taastamise tingimused ning korra kodakondsuse seadus. Põhiseaduse § 8 lõike 3 kohaselt ei tohi kellelki võtta sünniga omandatud Eesti kodakondsust.

KodS § 1 lõike 2 kohaselt ei või Eesti kodanik olla samal ajal mõne muu riigi kodakondsuses ning nimetatud seaduse § 3 kohaselt isik, kes lisaks Eesti kodakondsusele omandab sünniga ka mõne muu riigi kodakondsuse, peab 18-aastaseks saamisel kolme aasta jooksul loobuma kas Eesti või mõne muu riigi kodakondsusest. Samas on KodS § 5 lõikes 3 sätestatud keeld, et kellelki ei tohi võtta sünniga omandatud Eesti kodakondsust.

Nimetatud sätted välistavad KodS § 29, mille kohaselt isik loetakse Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutuse poolt Eesti kodakondsuse kaotanuks mõne muu riigi kodakondsuse vastuvõtmise või Eesti kodakondsusest loobumisega mõne muu riigi kodakondsuse kasuks, rakendamise sünniga Eesti kodakondsuse omandanud isikute suhtes, kes on lisaks Eesti kodakondsusele omandanud ka muu riigi kodakondsuse. Eesti kodakondsuse saab aga ära võtta isikutelt, kes ei ole sünnijärgsed Eesti kodanikud ja kes on astunud mõne muu riigi kodakondsusesse.

Eeltoodust tulenevalt leiab Siseministerium, et vaidlustatud kodakondsuse seaduse sätted on põhiseadusega kooskõlas.

3) Topeltkodakondsust välistavate meetmete eesmärgiks on Siseministeriumi hinnangul vältida olukordi, kus mitme kodakondsusega isikud omaksid eeliseid ühe kodakondsusega isikute ees. Topeltkodakondsuse omamine võimaldaks näiteks isikul valida, millise riigi nõudeid tal on hetkel kasulikum täita (valimised, sõjaväeteenistuskohustus jms). Samuti aitavad topeltkodakondsust vältivad meetmed ära hoida lojaalsuskonfliktide teket. Seda eriti olukorras, kus riikide, mille kodanik isik on, vahel on palju konflikte, huvide lahknevusi või muid eriarvamusi. Mitmekordne kodakondsus võib endaga kaasa tuua ka ohu, et tekib mitteintegreerunud rahvusgrupp, kellel on küll formaalselt asukohariigi kodakondsus, kuid kes hakkavad rahvusvähemusena nõudma nii oma keele kui ka väärtusettekutuste ametlikku tunnustamist.

4) Siseministeriumile teadaolevatel andmetel ei ole Eesti sõlminud riikidevahelisi lepinguid, millega reguleeritakse kodakondsust puudutava info vahetamist, topeltkodakondsuse vältimisega seotud või sellest tulenevaid küsimusi. Selliste lepingute sõlmimine ei lahenda mitteintegreerunud rahvusgruppi tekkimise ohtudega seotud probleeme.

5) Siseministeriumile teadaolevalt ei ole Eesti kaalunud ühinemist Euroopa Nõukogu 1998. aasta kodakondsuse konventsiooniga ning Välisministeriumi andmeil ei ole seda plaanis lähiajal ka teha.

6) Kuna nii põhiseaduse § 8 lõike 3 kui KodS § 5 lõike 3 kohaselt ei või kellelki võtta sünniga omandatud Eesti kodakondsust, ei laiene KodS § 29 olukordade suhtes, kus: (a) laps omandab sünniga mitu kodakondsust ning lapse vanemad astuvad samme lapse kõigi kodakondsuste tunnustamiseks; (b) laps omandab sünniga mitu kodakondsust, alaealisena ei astuta samme teiste kodakondsuste tunnustamiseks peale Eesti kodakondsuse, kuid täisealiseks saades otsustab isik lisaks Eesti kodakondsusele astuda samme ka teiste kodakondsuste tunnustamiseks, taotlede vastava riigi passi; (c) sünnijärgne Eesti kodanik taotleb mõne muu riigi kodakondsust naturalisatsiooni korras.

Põhiseaduse § 8 lõige 3 sätestab, et kellelki ei tohi võtta sünniga omandatud Eesti kodakondsust. KodS § 1 lõike 2 kohaselt ei luba Eesti topeltkodakondsust, kuid ka nimetatud seaduse § 5 lg 3 sätestab samas, et kellelki ei tohi võtta sünniga omandatud Eesti kodakondsust. Sünniga omandatud Eesti kodakondsus kaob sellistel juhtudel ainult siis, kui isik ise esitab sooviavalduse Eesti kodakondsusest vabastamiseks.

7) Eesti kodakondsuse kaotamiseks lugemise otsuseid tehakse Kodakondsus- ja Migratsiooniametis alates 2003. aasta oktoobrist KodS § 29 alusel, kus sätestatakse, et isik loetakse Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutuse poolt Eesti kodakondsuse kaotamiseks mõne muu riigi kodakondsuse vastuvõtmise või Eesti kodakondsusest loobumisega mõne muu riigi kodakondsuse kasuks. Käesolevaks ajaks on vormistatud 32 otsust Eesti kodakondsuse kaotamiseks lugemise kohta. Nimetatud otsused on tehtud naturalisatsiooni korras Eesti kodakondsuse saanud isikute suhtes, kes on omandanud naturalisatsiooni korras ka mõne muu riigi kodakondsuse.

8) Isiku topeltkodakondsusest saab Kodakondsus- ja Migratsiooniamet teada üldjuhul järgmistel juhtudel: isik taotleb endale korduvat dokumenti, isik taotleb lapsele dokumenti, isik taotleb viisat, piirivalve teatab Kodakondsus- ja Migratsiooniametile, välisriigi ametiasutus teatab Kodakondsus- ja Migratsiooniametile, isik ise teatab ja küsib, kuidas edasi toimida. Kodakondsuse kaotamiseks lugemise menetlus toimub haldusmenetluse nõudeid järgides.

9) Siseministeeriumil ei ole täielikku ülevaadet, kui paljudel Eesti kodakondsust omavatel (nii sünniga kui naturalisatsiooni korras omandatud kodakondsuses olevatel) isikutel on lisaks Eesti kodakondsusele muu riigi kodakondsus.

10) Teoreetiliselt aitaks mitmekordse kodakondsuse vältimisele kaasa korrastatud infovahetus riikide vahel, milleks tuleks teiste riikidega sõlmida vastavasisulised lepingud. Kahjuks on praktika näidanud, et riikidevaheline infovahetus alati ei tööta.

II Asjakohased sätted

5. Eesti Vabariigi põhiseadus:

„§ 8. Igal lapsel, kelle vanematest üks on Eesti kodanik, on õigus Eesti kodakondsusele sünnilt.

Igäühel, kes on alaealisena kaotanud Eesti kodakondsuse, on õigus selle taastamisele.

Kellelki ei tohi võtta sünniga omandatud Eesti kodakondsust.

Kellelki ei tohi veendumuste pärast võtta Eesti kodakondsust.

Eesti kodakondsuse saamise, kaotamise ja taastamise tingimused ning korra sätestab kodakondsuse seadus.“

6. Kodakondsuse seadus:

„§ 1. Eesti kodanik

(1) Eesti kodanik on isik, kes käesoleva seaduse jõustumisel on Eesti kodakondsuses, samuti isik, kes on käesoleva seaduse alusel omandanud, saanud või taastanud Eesti kodakondsuse.

(2) Eesti kodanik ei või olla samal ajal mõne muu riigi kodakondsuses.

[...]

§ 3. Mitme kodakondsuse vältimine

Isik, kes lisaks Eesti kodakondsusele omandab sünniga ka mõne muu riigi kodakondsuse, peab 18-aastaseks saamisel kolme aasta jooksul loobuma kas Eesti või mõne muu riigi kodakondsusest.

[...]

§ 29. Eesti kodakondsuse kaotamine mõne muu riigi kodakondsuse vastuvõtmise või Eesti kodakondsusest loobumisega

Isik loetakse Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutuse poolt Eesti kodakondsuse kaotanuks mõne muu riigi kodakondsuse vastuvõtmise või Eesti kodakondsusest loobumisega mõne muu riigi kodakondsuse kasuks.“

III Õiguskantsleri seisukoht

1. Põhiseaduse § 8 kaitseala sisustamine

7. Põhiseaduse § 8 lg 1 sätestab iga lapse, kelle vanematest üks on Eesti kodanik, õiguse Eesti kodakondsusele sünnilt. Tegemist on subjektiivse õigusega kodakondsusele.¹

8. Põhiseaduse § 8 lg 3 sätestab lisaks imperatiivselt, et kellelki ei tohi võtta sünniga omandatud Eesti kodakondsust.

9. Teatavasti lähtuvad erinevad riigid oma kodakondsuse põhimõtete määratlemisel kas *ius sanguinis* või *ius soli* põhimõttest. *Ius sanguinis* põhimõtte kohaselt kannab kodakondsust edasi veresugulus. Selle järgi omandab laps oma vanemate kodakondsuse. *Ius soli* põhimõtte kohaselt sõltub kodakondsuse omandamine lapse sünnikohast. Seega, kui laps sünnib riigis, kus kehtib kodakondsuse määratlemisel *ius soli* põhimõte, omandab laps selle riigi kodakondsuse.

10. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 8 sätestab õiguse sünnijärgsele kodakondsusele lapsele, kelle vanematest üks on Eesti kodanik. Seega lähtub Eesti põhiseadus *ius sanguinis* põhimõttest.² Kodakondsuse seadus sätestab, et kodakondsuse omandab sünniga laps, kelle sündimise ajal vähemalt üks tema vanematest on Eesti kodakondsuses. Laps omandab sünniga kodakondsuse automaatselt. See tähendab, et kui näiteks välisriigis sündinud lapse Eesti kodanikust vanem ei soovi lapse Eesti kodakondsuse tunnustamist, ei ole see võimalik ning lapsel on õigus täisealiseks saades otsustada, millise riigi kodakondsuse ta endale jätab.³

11. Riikide erinev praktika kodakondsuse omandamise põhimõtete kohaldamisel loob olukorra, kus laps võib sünniga omandada mitme riigi kodakondsuse. Kui lapse vanematel on erinevad kodakondsused, võib laps omandada sünniga kaks kodakondsust. Kui laps sünnib lisaks riigis, kus kehtib *ius soli* põhimõte, omandab laps ka selle riigi kodakondsuse.

12. Põhiseaduse § 8 ei reguleeri olukorda, kui inimesel on mitu kodakondsust. Põhiseaduse § 8 ei sätesta mitmekordse kodakondsuse keeldu. Põhiseaduse Assamblee materjalidest nähtub, et põhiseaduse eelnõu alusteksti autor J. Adams osutas eelnõu tutvustamisel, et eelnõu autorid loobusid teadlikult põhiseaduse teksti topeltkodakondsust keelavate sätete lisamisest ning sellega sooviti distantseeruda 1938. aasta kodakondsuse seaduses sätestatud topeltkodakondsuse keelust. Selle ajendiks oli arvestada vahepealsel perioodil asetleidnud sündmusi, mille tulemusena okupatsiooni tõttu Eestist lahkunud isikud olid omandanud ka uue asukohamaa kodakondsuse. Põhiseaduse loojad pidasid oluliseks ka nende isikute poolt Eesti kodakondsuse säilitamise õigust tagavate sätete lisamist põhiseaduse teksti, vältimaks võimalust, et valitsus võiks astuda samme, mille tulemusena need isikud kaotaksid Eesti kodakondsuse.⁴ Põhiseaduse eelnõu menetlemise käigus arenes vastava kaitseklausli sõnastus, nii et põhiseaduse § 8 lg 3 sätestab, et kellelki ei või võtta sünnijärgset kodakondsust.

¹ T. Annus. Kommentaarid §-le 8. – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura, Õigusteabe AS, Tallinn, 2002, lk 90, p 5.1.

² K. Merusk, R. Narits. Eesti konstitutsiooniõigusest. Juura, Õigusteabe AS, 1998, lk 161.

³ T. Annus. Kommentaarid §-le 8. – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura, Õigusteabe AS, Tallinn, 2002, lk 90, p 5.1.

⁴ Põhiseadus ja Põhiseaduse Assamblee. Koguteos. Juura, Õigusteabe AS, Tallinn, 1997, lk 135, 179.

13. Eeltoodust nähtub, et põhiseaduse § 8 ei reguleeri otseselt topeltkodakondsuse küsimust, kuid sätestab garantii, mille kohaselt ei või kellelki võtta sünnijärgset kodakondsust.

14. Rahvusvahelise õiguse põhimõtete kohaselt kuulub küsimus mitmekordse kodakondsuse lubatavusest eelkõige siseriikliku õiguse reguleerimisalasse. Ka sellekohaseid küsimusi reguleeriva Euroopa Nõukogu poolt 1998. aastal vastuvõetud kodakondsuse konventsiooni preambuli kohaselt teadvustavad selle osalisriigid riikide erinevaid seisukohti mitmekordse kodakondsuse küsimuses ja tunnistavad riigi õigust otsustada, millised tagajärjed tema siseriikliku õiguse kohaselt on sellel, kui tema kodanikul on mitu kodakondsust.⁵

15. Eeltoodust järeldub, et Eesti Vabariigi põhiseaduse §-st 8 tuleneb subjektiivne õigus sünnijärgsele kodakondsusele. Samas ei reguleeri põhiseaduse § 8 mitmekordse kodakondsuse küsimust. Seega on seadusandjal õigus reguleerida topeltkodakondsust puudutavaid küsimusi, arvestades põhiseaduse §-s 8 sätestatut.

16. Järgnevalt analüüsin, millise iseloomuga on põhiseaduse § 8 sätestatud subjektiivne õigus sünnijärgsele kodakondsusele ning mis tingimustel on võimalik seda õigust piirata.

17. Põhiseaduse § 8 lõikes 1 sätestatud õiguse sünnijärgsele kodakondsusele puhul on tegemist seadusereservatsioonita põhiõigusega. Põhiseaduse § 8 lõike 1 formuleering „on õigus Eesti kodakondsusele sünnilt“ kaitseb nii kodakondsuse omandamist kui ka selle säilitamist. Põhiõiguste teooria kohaselt ei ole seadusereservatsioonita põhiõiguse puhul automaatselt tegemist absoluutse õigusega. Reeglina võib ka ilma seadusereservatsioonita põhiõigusi piirata, kui piirang toetub kolmanda isiku kollideeruvale põhiõigusele või mõnele muule põhiseaduslikku järku õigusväärtusele.⁶

18. Põhiseaduse § 8 lg 3 sätestab aga lisaks § 8 lõikes 1 sedastatule selgesõnalise keelu, mille kohaselt ei tohi kellelki võtta sünniga omandatud kodakondsust. Seega, põhiseaduse § 8 lg 1 sätestab subjektiivse õiguse sünnijärgsele kodakondsusele ning iseenesest kuulub küsimus sünnijärgse kodakondsuse äravõtmise tingimustest ka nimetatud sätte kaitsealasse. Põhiseaduse § 8 lõikega 3 on aga põhiseaduse loojad pidanud vajalikuks sätestada täiendavalt selgesõnalise garantii, mille kohaselt ei tohi kellelki sünnijärgset kodakondsust ära võtta. Eeltoodu annab aluse väita, et põhiseaduse §-s 8 sätestatud õiguse sünnijärgsele kodakondsusele puhul on tegemist absoluutse õigusega.

19. Nimetatud sätete iseloomu tõlgendamisel tuleb lisaks arvestada ka kodakondsuse kui õigusinstituudi olulisust riikluse seisukohast. Kodanikkond kui riikluse kandja on üks komponent riigi mõiste sisustamisest. Põhiseaduse Assamblee materjalidest nähtub, et põhiseaduse eelnõu esialgsetes tekstides kuulus kodakondsust puudutav säte põhiseaduse esimesse peatükki „Üldsätted“.⁷ Seda käsitleti kui üht riigi aluspõhimõtet ning selle olulisuse rõhutamiseks paigutati see algselt seetõttu ka põhiseaduse esimesse peatükki.⁸ Seega on kodanikkonna määratlemine

⁵ Kodakondsuse Euroopa konventsioon, ETS 166, koostatud 07.11.1997 Strasbourgis, jõustunud 01.03.2000. Eesti Vabariik ei ole konventsiooniga ühinenud.

⁶ M. Ernits. II peatüki sissejuhatus. – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura, Õigusteabe AS, lk 83, p 8.3. Vt ka RKÜKo 17.03.2003, nr 3-1-3-10-02, p 28.

⁷ Vt Põhiseaduse eelnõu 1991. aasta 15. novembri redaktsioonis (§ 4); Põhiseaduse eelnõu 1991. aasta 13. detsembri redaktsioonis (§ 4). – Põhiseadus ja Põhiseaduse Assamblee. Koguteos. Juura, Õigusteabe AS, Tallinn, 1997, lk 1191, 1205.

⁸ Põhiseaduse Assamblee materjalidest nähtub, et kodakondsust puudutav säte otsustati paigutada ümber teise peatükki „Põhiõigused, vabadused ja kohustused“, et rõhutada, et ka nimetatud sättest tuleneb isikule subjektiivne õigus, mis on

lisaks vastavast sättest tulenevale subjektiivsele õigusele oluline ka riikluse järjepidevuse seisukohast, mistõttu on mõistetav ka põhiseaduse loojate soov sätestada põhiseaduses garantiid sünnijärgse kodakondsuse säilitamise tagamiseks.

20. Eeltoodust tulenevalt leian, et nimetatud sätetest tulenevalt on õiguse sünnijärgsele Eesti kodakondsusele puhul tegemist absoluutse õigusega.⁹

2. Põhiseaduse § 8 riive tuvastamine

21. Põhiseaduse § 8 kaitseala sisustamise analüüsi tulemusena leidsin, et õiguse sünnijärgsele Eesti kodakondsusele puhul on tegemist absoluutse õigusega. See tähendab, et järgnevalt on vaja hinnata, kas vaidlustatud kodakondsuse seaduse sätted riivavad nimetatud õigust. Juhul, kui nimetatud sätted riivavad põhiseaduse § 8 kaitseala, tähendab see, et nimetatud sätted on vastuolus põhiseaduse §-ga 8.

22. Põhiõiguse riivega on tegemist juhul, kui põhiõiguse adressaat on mõjutanud põhiõiguse kaitsealasse kuuluvat tegevust, omadust või seisundit põhiõiguse kandja jaoks ebasoodsalt.¹⁰

23. Leidsite, et vaidlustatud kodakondsuse seaduse sätted on põhiseadusega kooskõlas. Osutasite, et põhiseaduse § 8 kohaselt sätestab kodakondsuse saamise, kaotamise ja taastamise tingimused ning korra kodakondsuse seadus. Põhiseaduse § 8 lõike 3 kohaselt ei tohi kellelki võtta sünniga omandatud Eesti kodakondsust. KodS § 1 lõike 2 kohaselt ei või Eesti kodanik olla samal ajal mõne muu riigi kodakondsuses. Nimetatud seaduse § 3 kohaselt isik, kes lisaks Eesti kodakondsusele omandab sünniga ka mõne muu riigi kodakondsuse, peab 18-aastaseks saamisel kolme aasta jooksul loobuma kas Eesti või mõne muu riigi kodakondsusest. Samas on KodS § 5 lõikes 3 sätestatud keeld, et kellelki ei tohi võtta sünniga omandatud Eesti kodakondsust. Olete seisukohal, et nimetatud sätted välistavad KodS § 29, mille kohaselt isik loetakse Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutuse poolt Eesti kodakondsuse kaotanuks mõne muu riigi kodakondsuse vastuvõtmise või Eesti kodakondsusest loobumisega mõne muu riigi kodakondsuse kasuks, rakendamise sünniga Eesti kodakondsuse omandanud isikute suhtes, kes on lisaks Eesti kodakondsusele omandanud ka muu riigi kodakondsuse. Eesti kodakondsuse saab aga ära võtta isikutelt, kes ei ole sünnijärgsed Eesti kodanikud ja kes on astunud mõne muu riigi kodakondsusesse.

24. Eeltoodust nähtub, et Teie hinnangul on vaidlusalused kodakondsuse seaduse sätted põhiseadusega kooskõlas, sest nimetatud sätteid tuleb kohaldada, arvestades teisi kodakondsuse seaduse ja põhiseaduse sätteid, mille kohaselt ei tohi kellelki võtta sünniga omandatud kodakondsust.

25. Järgnevalt analüüsin, kas vaidlustatud kodakondsuse seaduse sätted riivavad põhiseaduse § 8 lõigetes 1 ja 3 sätestatud õigust sünnijärgsele kodakondsusele.

---

kohtulikult kaitstav. Vt vastavat diskussiooni kodanikkonda määratleva sätte asukoha osas. – Põhiseadus ja Põhiseaduse Assamblee. Koguteos. Juura, Õigusteabe AS, Tallinn, 1997, lk 416, 812-815.

⁹ Vt ka J. Põld. Loenguid Eesti riigiõigusest. Sihtasutus Iuridicum, Tartu, 2001, lk 61.

¹⁰ RKPJKo 06.03.2002, nr 3-4-1-1-02, p 12; M. Ernits. II peatüki sissejuhatus. – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura, Õigusteabe AS, lk 84, p 9.1.2.

2.1. KodS § 1 lg 2

26. KodS § 1 lõike 2 kohaselt ei või Eesti kodanik olla samal ajal mõne muu riigi kodakondsuses.

27. Nimetatud sättest tuleneb seega põhimõtte, et Eesti kodanik ei tohi reeglina olla ka muu riigi kodakondsuses ehk mitmekordse kodakondsuse vältimise põhimõtte. Nagu eelpool osutatud, ei reguleeri põhiseaduse § 8 mitmekordse kodakondsuse küsimust. Seega on põhiseaduse kohaselt seadusandja pädevuses otsustada mitmekordse kodakondsuse lubatavuse küsimust, arvestades põhiseaduse §-s 8 sätestatud põhimõtetega.

28. Samuti kuulub rahvusvahelise õiguse põhimõtete kohaselt küsimus mitmekordse kodakondsuse lubatavusest eelkõige siseriikliku õiguse reguleerimisalasse. Nagu osutatud, ka Euroopa Nõukogu kodakondsuse konventsiooni preambuli kohaselt tunnustavad selle osalisriigid riigi õigust otsustada, millised tagajärjed tema siseriikliku õiguse kohaselt on sellel, kui tema kodanikul on mitu kodakondsust.¹¹

29. Erinevad allikad osundavad mitmekordse kodakondsuse problemaatika tähenduse muutumisele tänases ühiskonnas, mistõttu võib välja tuua nii argumente mitmekordse kodakondsuse vältimise vajalikkuse kui ka selle võimaliku positiivse mõju osas. Põhiseaduse § 8 kommentaaride autor Taavi Annus osutab, et topeltkodakondsus on rahvusvahelises praktikas pikka aega olnud ebasoovitav, sest see võib tuua kaasa lojaalsuskonflikte ning tekitada pingeid riikidevahelistes suhetes, nt kui isik soovib diplomaatiliselt kaitset ühelt riigilt teise riigi eest, olles mõlema riigi kodanik. Viimasel ajal on maailmapraktika aga hakanud muutuma ning rõhuasetus on pigem kodakondsusetuse vältimisel. Ka Euroopa Nõukogu 1998. aasta kodakondsuse konventsioon ei käsitle mitmekordse kodakondsuse vältimist iseseisva eesmärgina.¹² Konventsiooni seletuskirja kohaselt on üheks muutuse põhjuseks lisaks muudele isikute mobiilsust põhjustavatele asjaoludele Euroopa Liidus kehtiv isikute vaba liikumise põhimõtte. Sõltuvalt riigis valitsevast olukorrast võib suur mitme kodakondsusega isikute hulk takistada isikute täielikku integreerumist. Teisalt võib riik aga soosida mitme kodakondsuse omamist, sest asukoha riigi kodakondsuse omandamine, kuigi isikul on varasemast ajast ka teise riigi kodakondsus, võib aidata asukoha riigis hoopis paremini integreeruda. Samuti võib varasema kodakondsuse säilitamise lubamine aidata kaasa isiku naasmisele oma päritolu riiki. Eeltoodust nähtub siiski, et rahvusvahelise õiguse põhimõtete kohaselt on riigil õigus otsustada mitmekordse kodakondsuse lubatavuse ja selle järelduste üle, arvestades konkreetses riigis valitsevat olukorda.

30. Seega ei keela põhiseaduse § 8 ega ka rahvusvahelise õiguse põhimõtted riigil kehtestada nõuet, mille kohaselt ei tohi riigi kodanikud olla muu riigi kodakondsuses.

31. KodS § 1 lg 2 sätestab põhimõtte, mille kohaselt ei tohi Eesti kodanik olla samaaegselt ka muu riigi kodanik. Samas ei puuduta nimetatud säte sünnijärgse Eesti kodaniku õigust säilitada Eesti kodakondsust. Sellest tulenevalt ei sekku KodS § 1 lg 2 põhiseaduse § 8 kaitsealasse.

32. Eeltoodust tulenevalt leian, et nimetatud säte on põhiseaduse §-ga 8 kooskõlas.

¹¹ Kodakondsuse Euroopa konventsioon, seletuskirja p 8, kättesaadav arvutivõrgus: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Reports/Html/166.htm>.

¹² T. Annus. Kommentaarid §-le 8. – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura, Õigusteabe AS, Tallinn, 2002, lk 92-93, p 9.1. Vt ka Kodakondsuse Euroopa konventsiooni seletuskirja p 8, kättesaadav arvutivõrgus: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Reports/Html/166.htm>.

2.2. KodS § 3

33. KodS § 3 sätestab, et isik, kes lisaks Eesti kodakondsusele omandab sünniga ka mõne muu riigi kodakondsuse, peab 18-aastaseks saamisel kolme aasta jooksul loobuma kas Eesti või mõne muu riigi kodakondsusest.

34. Nimetatud sätestest tuleneb sünnijärgsele Eesti kodanikule, kes omandab sünniga ka mõne muu riigi kodakondsuse, kohustus loobuda kas Eesti või muu riigi kodakondsusest. Nagu eelpool osutatud, on põhiõiguse riivega tegemist juhul, kui põhiõiguse adressaat on mõjutanud põhiõiguse kaitsealasse kuuluvat tegevust, omadust või seisundit põhiõiguse kandja jaoks ebasoodsalt. Käesoleval juhul paneb riik sünnijärgsele Eesti kodanikule kohustuse ühest kodakondsusest loobuda. Seejuures on seadusandja kohustanud isikut loobuma kas Eesti või välisriigi kodakondsusest.

35. Pannes sünnijärgsele Eesti kodanikule kohustuse Eesti kodakondsusest loobuda, sekkub riik negatiivselt nimetatud põhiõigusesse. Kuigi nimetatud säte ei näe ette võimalust, et riik saaks vahetult sekkuda isiku kodakondsuse staatusesse ning näiteks lugeda isikut kodakondsuse kaotanuks vastava valiku mittetegemisel, mõjutab nimetatud säte negatiivselt põhiseaduse § 8 kaitseala. Nimetatud sätestest tuleneb sünnijärgsele Eesti kodanikule kohustus ühe alternatiivina Eesti kodakondsusest loobuda. Sellega mõjutab kodakondsuse seadus negatiivselt põhiseaduse §-s 8 sätestatud garantiisid, sest sellega võidakse mõjutada sünnijärgset Eesti kodanikku Eesti kodakondsusest loobuma.

36. Seega, tulenevalt asjaolust, et nimetatud kohustus puudutab lisaks välisriigi kodakondsusest loobumisele ka sünniga omandatud Eesti kodakondsusest loobumist, riivab nimetatud säte põhiseaduse § 8 kaitseala. Eeltoodust tulenevalt leian, et KodS § 3 on vastuolus põhiseaduse § 8 lõikega 1 osas, milles see kohustab isikut, kes on sünnijärgne Eesti kodanik ja kes lisaks Eesti kodakondsusele omandab sünniga ka mõne muu riigi kodakondsuse, 18-aastaseks saamisel kolme aasta jooksul loobuma teise riigi kodakondsuse kõrval Eesti kodakondsusest.

2.3. KodS § 29

37. KodS § 29 sätestab, et isik loetakse Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutuse poolt Eesti kodakondsuse kaotanuks mõne muu riigi kodakondsuse vastuvõtmise või Eesti kodakondsusest loobumisega mõne muu riigi kodakondsuse kasuks.

38. Leidsite oma vastuses, et kodakondsuse saab ära võtta isikutelt, kes ei ole sünnijärgsed kodanikud ja kes on astunud mõne muu riigi kodakondsusesse. KodS § 5 lõikes 3 sätestatud keeld, et kellelki ei tohi võtta sünniga omandatud Eesti kodakondsust, välistab KodS § 29 rakendamise sünniga Eesti kodakondsuse omandanud isikute suhtes, kes on lisaks Eesti kodakondsusele omandanud ka muu riigi kodakondsuse. Seega leidsite, et tulenevalt KodS § 29 tõlgendamisest koostoimes KodS § 5 lõikega 3 on nimetatud säte põhiseadusega kooskõlas.

39. Peatun järgnevalt KodS § 29 tõlgendamisel, et jõuda selgusele, kas nimetatud säte riivab põhiseaduse § 8 lõigete 1 ja 3 kaitseala. Kõigepealt peatun küsimusel, kas nimetatud säte puudutab sünnijärgseid kodanikke, ning seejärel analüüsin, kas selles sättes ettenähtud menetlus kodakondsusest loobunuks lugemise näol riivab põhiseaduse § 8 lõigetest 1 ja 3 tulenevat keeldu võtta isikult sünnijärgset kodakondsust.

40. KodS §-st 29 tuleneb, et mõne muu riigi kodakondsuse vastuvõtmise või Eesti kodakondsusest loobumisega mõne muu riigi kodakondsuse kasuks loetakse isik Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutuse poolt Eesti kodakondsuse kaotanuks.

41. Nimetatud sättest nähtub, et juhul, kui isik võtab vastu muu riigi kodakondsuse, on Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutusel alus lugeda ta Eesti kodakondsuse kaotanuks. Nimetatud säte ei erista, kas see kohaldub naturalisatsiooni korras kodakondsuse saanud või sünnijärgselt kodakondsuse omandanud isikute suhtes. Mõiste „isik“ viitab, et see kohaldub iga isiku suhtes, kes on Eesti kodakondsuses ning kes on võtnud vastu mõne muu riigi kodakondsuse.

42. Seega, tekstiliselt tõlgendades nähtub, et KodS § 29 sätestatu kohaldub iga Eesti kodakondsuses oleva isiku suhtes, nii naturalisatsiooni korras Eesti kodakondsuse omandanud isikute kui ka sünnijärgsete Eesti kodanike suhtes.

43. Ka kodakondsuse seaduse sätteid süstemaatiliselt tõlgendades järeldub, et KodS § 29 laieneb sünnijärgsete Eesti kodanike suhtes.

44. KodS § 22 sätestab, et Eesti kodakondsus kaob: 1) Eesti kodakondsusest vabastamisega; 2) Eesti kodakondsuse äravõtmisega; 3) mõne muu riigi kodakondsuse vastuvõtmisega. Eesti kodakondsusest vabastamist reguleerivad KodS §-d 23-27. Kodakondsusest vabastamine toimub isiku sooviavalduse alusel ja on seega vabatahtlik menetlus. KodS § 28 reguleerib Eesti kodakondsuse äravõtmist. Selle paragrahvi lõige 1 sätestab Eesti kodakondsuse äravõtmise alused: 1) isik on astunud Eesti kodanikuna Vabariigi Valitsuse loata välisriigi riigi- või sõjaväeteenistusse; 2) isik on astunud välisriigi luure- või julgeolekuteenistusse või relvi valdavasse ja sõjaväelisel korraldatud või sõjalisi harjutusi harrastavasse välisriigi organisatsiooni; 3) püüdnud vägivaldsel teel muuta Eesti põhiseaduslikku korda; 4) Eesti kodakondsuse saamisel või taastamisel varjanud valeandmete esitamisega asjaolusid, mis oleksid välistanud talle Eesti kodakondsuse andmise või taastamise; 5) isik on mõne muu riigi kodakondsuses, kuid ei ole vabastatud Eesti kodakondsusest. KodS § 28 lg 2 sätestab, et kellelki ei tohi veendumuste pärast võtta Eesti kodakondsust. KodS § 28 lg 3 sätestab, et selle paragrahvi 1. lõige ei laiene isikutele, kes on omandanud Eesti kodakondsuse sünniga.

45. Sellest nähtub, et KodS § 28 lg 3 sätestab selgesõnaliselt, et isegi juhul, kui sünnijärgne Eesti kodanik vastab sama paragrahvi 1. lõikes loetletud tunnustele, ei saa temalt kodakondsust ära võtta. Seega on seadusandja pidanud vajalikuks nimetatud põhimõtet KodS § 28 lõikes 3 korrata, vaatamata sellele, et põhiseaduse § 8 lg 3 ning KodS § 5 lg 3 juba sätestavad nimetatud üldpõhimõtte.

46. KodS § 29 sellist klauslit, et vastav säte ei laiene sünnijärgsetele Eesti kodanikele, ei sisalda.

47. Seega annab ka kodakondsuse seaduse Eesti kodakondsuse kaotamist reguleerivate sätete süsteemne tõlgendamine alust järeldada, et KodS § 29 laieneb nii sünnijärgsetele kui naturalisatsiooni korras kodakondsuse omandanud isikute suhtes.

48. Samale järeldusele jõudsin ka Riigikogu stenogrammide põhjal, mis puudutavad kodakondsuse seaduse vastuvõtmist. Nimetatud stenogrammidest nähtub, et kõnealuste kodakondsuse seaduse sätete kooskõla põhiseaduse §-ga 8 oli üks Riigikogus toimunud arutelude käigus enim küsimusi tekitanud lahendus.

49. Kodakondsuse seaduses sätestatud põhimõtte, mille kohaselt isik loetakse kodakondsuse kaotanuks seoses mõne muu riigi kodakondsuse vastuvõtmisega, koostoimet KodS § 5 lõikes 3 sätestatuga selgitas eelnõu ettekandja Mart Nutt vastuseks Riigikogu liikme küsimusele. Eelnõu teisel lugemisel esitas Riigikogu liige küsimuse „Kas § 2 punkt 4, „kodakondsus kaotatakse mõne muu riigi kodakondsuse vastuvõtmisega“, tähendab seda, et sellisel juhul ei kehti § 5 3. lõike keeld: „kellelki ei tohi võtta sünniga omandatud kodakondsust“? Kas sel juhul see keeld ei kehti, kuna ta loetakse lihtsalt kaotatuks?“ Vastuseks nimetatud küsimusele selgitas Mart Nutt, et: „Täpselt niimoodi. [...] teise riigi kodakondsuse vastuvõtmist vabal tahtel [...] võib vaadelda kui vabatahtlikult Eesti kodakondsusest loobumist [...]. See tähendab, et kodakondsust ei võeta ära, vaid seda loetakse vaba tahte aktiks.“¹³ Seega nähtub, et Riigikogu lähtus vastavat regulatsiooni vastuvõttes seisukohast, et ka sünnijärgset Eesti kodanikku on võimalik lugeda kodakondsuse kaotanuks seoses teise riigi kodakondsuse vastuvõtmisega.

50. Eeltoodud analüüsist järeldub, et KodS § 29 puudutab nii sünnijärgseid kui naturalisatsiooni korras Eesti kodakondsuse omandanud isikuid.

51. Järgnevalt analüüsin, kas KodS §-s 29 sätestatud põhimõtte, mille kohaselt loetakse isiku poolt mõne muu riigi kodakondsuse vastuvõtmine Eesti kodakondsusest loobumiseks, on kooskõlas põhiseaduse § 8 lõigetega 1 ja 3, mille kohaselt ei või kellelki võtta sünniga omandatud kodakondsust.

52. Nagu märkisin, nähtub Riigikogu stenogrammist, et seadusandja on lugenud teise riigi kodakondsuse vastuvõtmise vaba tahte aktiks, mida loetakse vabatahtlikult Eesti kodakondsusest loobumiseks. Seetõttu analüüsin, kas teise riigi kodakondsuse vastuvõtmise lugemine Eesti kodakondsusest loobumiseks näol on tegemist kodakondsuse äravõtmisega põhiseaduse § 8 tähenduses.

53. Eelnevalt osutasin, et põhiõiguse riivega on tegemist juhul, kui põhiõiguse adressaat on mõjutanud põhiõiguse kaitsealasse kuuluvat tegevust, omadust või seisundit põhiõiguse kandja jaoks ebasoodsalt.¹⁴

54. Nagu märgitud, kaitseb põhiseaduse § 8 lg 1 õigust sünnijärgsele kodakondsusele, mis puudutab nii kodakondsuse omandamist kui säilitamist. Põhiseaduse § 8 lg 3 lisab, et kellelki ei või võtta sünniga omandatud kodakondsust. Nimetatud sätete eesmärk on kaitsta üksikisikut riigi sellise sekkumise eest, mis mõjutab negatiivselt võimalust kodakondsust omandada või säilitada. Viimase aspekti osas sätestab põhiseaduse § 8 lg 3 selgesõnaliselt keelu, et kellelki ei või võtta sünniga omandatud kodakondsust. Seega kaitseb põhiseaduse § 8 lg 3 selgesõnaliselt üksikisikut riigi tegevuse eest, mis on suunatud sünnijärgse kodakondsuse äravõtmisele.

55. Riigikohus on osutanud, et põhiseaduse sätete tõlgendamisel peab silmas pidama, et tingituna ajaloolistest põhjendustest ning põhiseaduse sätete suuremast abstraktsuse astmest võib põhiseaduses kasutatud mõistete sisu erineda üksikute õigusharude samade mõistete sisust.¹⁵ Samuti on Riigikohus leidnud, et põhiõiguse kaitseala määratlemisel tuleb eelistada avaramat käsitlust, mis võimaldab tagada põhiõiguste lünkadeta kaitse ja kaaluda erinevaid põhiseaduslikke

¹³ VII Riigikogu stenogramm, V istungjärk, 14.12.1994, päevakorrapunkt nr 11 „Kodakondsuse seaduse eelnõu teine lugemine“.

¹⁴ RKPJKo 06.03.2002, nr 3-4-1-1-02, p 12; M. Ernits. II peatüki sissejuhatus. – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura, Õigusteabe AS, lk 84, p 9.1.2.

¹⁵ RKÜK 17.03.2003, nr 3-1-3-10-02, p 25.

väärtusi.¹⁶ Kaitseala laiendava tõlgendamise nõue tuleneb ideest, et põhiõigused on üksikisiku riigi vastu suunatud õigused, mis peavad tagama kõikehõlmava kaitse riigivõimu õigusvastase tegevuse eest.¹⁷

56. Kodakondsuse seadus on eristanud kodakondsusest vabastamist, kodakondsuse äravõtmist ning kodakondsuse kaotanuks lugemist. Kodakondsusest vabastamine toimub isiku selgesõnalise sooviavalduse alusel vastavalt KodS §-dele 23-27 ja on seega vabatahtlik. Kodakondsuse äravõtmine on ette nähtud vastavalt KodS §-le 28 tegevuste eest, mis võivad Eesti riiki kahjustada. Selle tulemusena isik kaotab vastava otsuse tulemina kodakondsuse. Seejuures sätestab KodS § 28 lg 3, et KodS § 28 lõikes 1 toodud aluste esinemisele vaatamata ei või kodakondsust võtta sünnijärgselt kodanikult.

57. Isik loetakse kodakondsuse kaotanuks vastavalt KodS §-le 29 mõne muu riigi kodakondsuse vastuvõtmise või Eesti kodakondsusest loobumisega mõne muu riigi kodakondsuse kasuks. See tähendab, et vastav õiguslik järelem – Eesti kodakondsuse kaotanuks lugemine – saabub erinevalt kodakondsusest vabastamisest ilma, et isik ise selleks soovi avaldaks või sellega nõustuks. Kodakondsuse kaotanuks lugemise menetluse näol on sisuliselt tegemist analoogselt KodS §-s 28 sätestatuga kodakondsuse äravõtmisega isikult. Selle õigusliku järelemi eelduseks on erinevalt KodS §-s 28 loetletud alustest lihtsalt teise riigi kodakondsuse vastuvõtmine. Seega on ka isiku kodakondsuse kaotanuks lugemise näol tegemist riigi otsusega isikult kodakondsus ära võtta.

58. Eeltoodust tulenevalt leian, et KodS § 29 riivab põhiseaduse § 8 lõikes 1 sätestatud õigust sünnijärgsele kodakondsusele ning § 8 lõikes 3 sätestatud keeldu kelleltki võtta sünnijärgset kodakondsust.

59. Kuna vaidlusaluste sätete analüüsimise tulemusena leian, et KodS § 29 sekkutakse põhiseaduse § 8 lõigete 1 ja 3 kaitsealasse, siis järeldub, et nimetatud sätted on vastuolus põhiseaduse §-ga 8.

60. Hindan kõrgelt Teie vastuses esitatud kinnitust, et praktikas on KodS § 29 kohaldatud vaid naturalisatsiooni korras kodakondsuse omandanud isikute suhtes. Senine põhiseadust järgiv rakenduspraktika ei muuda aga vaidlusalust sätet põhiseadusega kooskõlas olevaks. Põhiseadusega vastuolus oleva sätte edasikehtimine, kuigi praktikas sisustatakse nimetatud sätet põhiseaduskonformselt, jätab üksikisikud ebakindlasse olukorda, sest seaduse kohaldamisviis võib sõltuda konkreetse ametniku teadlikkusest või täitevvõimu suunistest seaduse tõlgendamiseks.

Kokkuvõte

61. Läbiviidud menetluse tulemusena leian, et:

- 1. kodakondsuse seaduse § 1 lg 2 on kooskõlas põhiseaduse §-ga 8;**
- 2. kodakondsuse seaduse § 3 on vastuolus põhiseaduse § 8 lõikega 1 osas, milles see kohustab isikut, kes on sünnijärgne Eesti kodanik ja kes lisaks Eesti kodakondsusele omandab sünniga ka mõne muu riigi kodakondsuse, 18-aastaseks saamisel kolme aasta jooksul loobuma Eesti kodakondsusest;**
- 3. kodakondsuse seaduse § 29 on vastuolus põhiseaduse § 8 lõigetega 1 ja 3 osas, milles see lubab isikut, kes on sünnijärgne Eesti kodanik, lugeda Vabariigi Valitsuse volitatud**

¹⁶ Samas, p 26.

¹⁷ M. Ernits. II peatüki sissejuhatus. – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura, Õigusteabe AS, lk 84, p 9.1.1.

valitsusasutuse poolt Eesti kodakondsuse kaotamiseks mõne muu riigi kodakondsuse vastuvõtmise või Eesti kodakondsusest loobumisega mõne muu riigi kodakondsuse kasuks.

62. Sellest tulenevalt teen Teile ettepaneku algatada kodakondsuse seaduse § 3 ja § 29 muutmine, et viia need kooskõlla põhiseaduse §-ga 8, arvestades kirjas toodud seisukohti.

63. Ootan Teie vastust ettepaneku täitmiseks astunud sammude kohta hiljemalt 22.09.2008.

Lugupidamisega

Indrek Teder

Kristiina Albi 693 8410
E-post: kristiina.albi@oiguskantsler.ee